

Οι οικονομικές εξελίξεις στην Αίγυπτο και ο αντίκτυπός τους στην ΕΕ

Description

Ανδρέας Χαραλάμπους και ο Όμηρος Πισσαρίδης*

Η Αίγυπτος παραδοσιακά προσελκύει σημαντικό ενδιαφέρον, λόγω του ιδιαίτερου ιστορικού και πολιτιστικού της βάρους, της μεγάλης έκτασης και του πληθυσμού της χώρας, της γεωπολιτικής της θέσης και του ελέγχου της διώρυγας του Σουέζ, ως βασικής διαμετακομιστικής αρτηρίας πετρελαίου και εμπορίου (περίπου 12% του παγκόσμιου εμπορίου διέρχεται από τη διώρυγα), καθώς και των σχέσεων της με τις δυτικές χώρες. Είναι, επίσης, η πρώτη μουσουλμανική χώρα η οποία, το 1979 και κατόπιν των Συμφωνιών του Καμπ Ντέιβιντ ένα χρόνο νωρίτερα, υπέγραψε ειρηνευτική συμφωνία με το Ισραήλ.

Από το 2014, ο νυν Πρόεδρος της Αιγύπτου, Αμπντέλ Φατάχ αλ-Σίσι, προωθεί το «Όραμα 2030», το οποίο στοχεύει στον εκσυγχρονισμό και τη διαφοροποίηση της οικονομίας της χώρας. Με πληθυσμό που ξεπερνά τα 110 εκατομμύρια κατοίκους και ονομαστικό ΑΕΠ άνω των \$400 δισεκατομμυρίων, η Αίγυπτος είναι σήμερα η πιο σημαντική οικονομία στην αφρικανική ήπειρο, ενώ κατατάσσεται μεταξύ των 40 μεγαλύτερων στον κόσμο.

Αν και η χώρα διαθέτει τη μεγαλύτερη ικανότητα διύλισης πετρελαίου στην Αφρική και είναι ο κυριότερος παραγωγός εκτός ΟΠΕΚ παγκοσμίως, το πρόγραμμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της Αιγύπτου – που καλύπτει βασικούς τομείς, όπως η δημοσιονομική και νομισματική πολιτική, οι ιδιωτικοποιήσεις, η φορολογία και η επιχειρηματικότητα – βοήθησε τη χώρα να διαφοροποιηθεί από το πετρέλαιο, να μεταβεί προς την οικονομία

της αγοράς και να προσελκύσει ξένες επενδύσεις. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές αποδείχθηκαν επιτυχείς στην ενίσχυση των μακροοικονομικών επιδόσεων και οδήγησαν σε περιορισμό της ανεργίας και της φτώχειας. Ένας συγκεκριμένος τομέας, στον οποίο έχει επικεντρωθεί η αιγυπτιακή κυβέρνηση, είναι η χρηματοοικονομική τεχνολογία (fintech): η χώρα έχει προχωρήσει με νέους νόμους και κανονισμούς, με στόχο την ενίσχυση του τοπικού ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου. Σε συνδυασμό με τον υπερμεγέθη νεαρό πληθυσμό της χώρας (το 2023, περίπου 60 εκατομμύρια Αιγύπτιοι υπολογίζεται ότι ήταν κάτω των 30 ετών), το νέο κανονιστικό πλαίσιο αναμένεται να συμβάλει στην άνοδο της Αιγύπτου, ως ενός πιθανού πόλου fintech.

Τα πιο πάνω δεν υποδηλούν ότι η αιγυπτιακή οικονομία δεν αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις. Αντίθετα, σοβαρές ελλείψεις στην αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των θεσμών, καθώς και ένα γενικότερο έλλειμμα στις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης, εξακολουθούν να ταλαιπωρούν τη χώρα. Επίσης, είναι εμφανής η απουσία στοιχειώδους σχεδιασμού ανάπτυξης ακίνητης περιουσίας, η οποία επιδεινώνεται λόγω μεγάλων δημόσιων έργων, όπως η νέα διοικητική πρωτεύουσα της Αιγύπτου, η οποία ανακοινώθηκε το 2015 ως μέρος του Οράματος 2030. Με τον πληθωρισμό να εκτιμάται περίπου στο 35%, με σχεδόν 40% του πληθυσμού κάτω από το όριο της φτώχειας και κατά κεφαλήν ΑΕΠ περίπου \$3,750, υπάρχουν ακόμη πολλά που πρέπει να γίνουν.

Οι αιγυπτιακές αρχές φαίνεται να έχουν επίγνωση των προκλήσεων, όπως και η διεθνής χρηματοπιστωτική κοινότητα. Στις 6 Μαρτίου, το ΔΝΤ ανακοίνωσε ότι, θα αυξήσει το τρέχον πρόγραμμα δανείων του προς την Αίγυπτο στα \$8 δισεκατομμύρια, μια τεράστια αύξηση σε σύγκριση με τη διευρυμένη διευκόλυνση των \$3 δισεκατομμυρίων, που είχε συμφωνηθεί το Δεκέμβριο του 2022. Ένα βασικό στοιχείο της πρώτης συμφωνίας ήταν η στροφή προς ένα πιο ευέλικτο σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών. Ωστόσο, η όποια προοπτική φάνηκε να περιορίζεται, όταν η Αίγυπτος επανάφερε το καθεστώς αυστηρά διαχειριζόμενης ισοτιμίας της αιγυπτιακής λίρας, εν μέσω ταυτόχρονων καθυστερήσεων σε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα εκποίησης κρατικών περιουσιακών στοιχείων και ενίσχυσης του ρόλου του ιδιωτικού τομέα. Η επακόλουθη υποτίμηση του κρατικού της νομίσματος και ο αναπόφευκτος πληθωρισμός, ο οποίος συνέβαλε στην κρίση κόστους ζωής στη χώρα, δεν άφησε στην Κεντρική Τράπεζα της Αιγύπτου άλλη επιλογή, παρά να επιτρέψει της αιγυπτιακής λίρας να διαπραγματεύεται ελεύθερα.

Ο πρόσφατος πόλεμος στη Γάζα, καθώς και οι ευρύτερες γεωπολιτικές εξελίξεις, προστέθηκαν στα προβλήματα της Αιγύπτου και προκάλεσαν νέες ανησυχίες σε σχέση με την πορεία της χώρας. Λόγω των συνεχιζόμενων κοινωνικοοικονομικών προκλήσεων, ο

Πρόεδρος Σίσι αντιμετωπίζει τον κίνδυνο ριζοσπαστικοποίησης ενός τμήματος του πληθυσμού, ως αποτέλεσμα της επικρατούσας σύγκρουσης και του φανατισμού. Δυστυχώς, η αποσταθεροποίηση της Αιγύπτου θα οδηγούσε, πιθανώς, σε μια ανεξέλεγκτη ροή προσφύγων προς την Ευρώπη. Αναγνωρίζοντας τη σημασία της αποφυγής μιας κρίσης τύπου Λιβύης ή Συρίας, και τις σχετικές ανθρώπινες και οικονομικές δυσκολίες, για όλους τους εμπλεκόμενους, οι Ευρωπαίοι ηγέτες ανακοίνωσαν πρόσφατα πακέτο βοήθειας, ύψους €7.4 δισεκατομμυρίων, ως μέρος της επιδιωκόμενης αναβάθμισης των σχέσεων της ΕΕ με την Αίγυπτο. Η οικονομική στήριξη έχει διάρκεια τριών ετών και στοχεύει, μεταξύ άλλων, στην ενίσχυση της συνεργασίας σε θέματα ενέργειας, εμπορίου και ασφάλειας, καθώς και στον περιορισμό του αριθμού των μεταναστών προς την Ευρώπη. Η χρηματοδότηση κατανέμεται μεταξύ €5 δισεκατομμυρίων για δάνεια με ευνοϊκούς όρους, €1.8 δισεκατομμυρίων επενδύσεων και €600 εκατομμυρίων σε επιχορηγήσεις, εκ των οποίων τα €200 εκατομμύρια προορίζονται για τη διαχείριση ζητημάτων μετανάστευσης.

Εξετάζοντας τους κύριους παράγοντες που, παρά τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, εξηγούν τις εντεινόμενες κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις στην Αίγυπτο, μπορούμε να επισημάνουμε: (α) την απώλεια εσόδων λόγω των ενεργειών των ανταρτών Χούθι στην Ερυθρά Θάλασσα, που αναγκάζουν τη διεθνή ναυτιλία σε παράκαμψη της διώρυγας του Σουέζ, (β) το αυξανόμενο κύμα Παλαιστινίων προσφύγων προς την Αίγυπτο, η οποία ήδη φιλοξενεί μισό εκατομμύριο πρόσφυγες από άλλες γειτονικές χώρες, όπως το Σουδάν, (γ) τις διακοπές στην παροχή φυσικού αερίου από το Ισραήλ, και (δ) τα περιορισμένα τουριστικά έσοδα, λόγω του φόβου για τρομοκρατικές ενέργειες.

Η γεωγραφική εγγύτητα της Κύπρου με την Αίγυπτο απαιτεί επαγρύπνηση και δεν αφήνει περιθώρια εφησυχασμού. Η συμμετοχή του Προέδρου της χώρας μας στην αντιπροσωπεία των έξι Ευρωπαίων ηγετών, που συναντήθηκε με τον Πρόεδρο Σίσι στο Κάιρο, το Μάρτιο, ήταν θετικό γεγονός, καθώς και η σταθερή υποστήριξη της Λευκωσίας στην ανάπτυξη μιας στρατηγικής εταιρικής σχέσης με την Αίγυπτο, την οποία θεωρεί ως πυλώνα σταθερότητας και ανάπτυξης στην ευρύτερη περιοχή.

** Ο Ανδρέας Χαραλάμπους και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.*